85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

Доц. д-р Анатолий Асенов[1]

Резюме: *Една от най-важните особености на нашето съвремие е изостряне-то и сложното преплитане на глобалните проблеми, които имат взаимозависим социално-икономически, демографски, природно-ресурсен и екологичен характер, но засягат най-вече отношенията между природата и обществото.*

Задълбочаването на усилията за решаването, на който и да е от глобалните проблеми води до значителни промени в количествените и качествените характеристики на целия комплекс от планетарни, регионални или локални социално-икономически проблеми на общественото развитие.

Във връзка с това, за да функционира ефективно всяка организация трябва да поддържа устойчивост по отношение на въздействието си с външната среда. Затова тя развива и съхранява своите структури и култура. Процесите, протичащи в нея отразяват динамиката на организационната система. В същото време тези организационни процеси трябва да се управляват, за да се осигури достигане на организационните цели, да се определи ролята и мястото на всеки отделен човек в организацията, от гледна точка удовлетворяване на индивидуалните му цели, и по този начин да се постигне устойчивост на системата.

Ключови думи: *устойчиво развитие, организация, лидерство, управление на бизнеса*
JEL: M1; M13; M20; M21.

ORGANIZATIONAL PROCESSES AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Assoc. Prof. Anatoliy Asenov, PhD

Abstract: *One of the most important features of our time is the exacerbation and complex intertwining of global problems, which have an interdependent socio-economic, demographic, natural resource and environmental nature, but mainly affect the relationship between nature and society.*

Deepening efforts to solve any of the global problems leads to significant changes in the quantitative and qualitative characteristics of the whole complex of planetary, regional or local socio-economic problems of social development.

In this regard, in order to function effectively, every organization must maintain resilience in terms of its impact on the external environment. That is why it develops and preserves its structures and culture. The processes taking place in it reflect the dynamics of the organizational system. At the same time, these organizational processes must be managed to ensure the achievement of organizational goals, to determine the role and place of each individual in the organization in terms of meeting their individual goals, and thus to achieve sustainability of the system.

Key words*: sustainable development, organization, leadership, business management*
JEL: M1; M13; M20; M21.

[1] a.asenov@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов

1. Въведение

За да функционира организацията трябва да поддържа устойчивост по отношение на дисинтеграционното влияние на външната среда. Затова тя развива и съхранява своите структура и култура. Решението на тези проблеми на структурата, обаче, не е достатъчно. Наборът от статути (длъжности) и роли съставляват формалната организационна структура, но не те определят организационния потенциал, а хората, които заемат определени длъжности или изпълняват тези роли. Работниците на организацията в различна степен проявяват своята индивидуалност в процеса на изпълнение на работите. Като резултат се проявяват не само различни стилове в изпълнение на една и съща работа, но и различни форми на отношения между хората в организацията. С течение на времето такива форми се "типизират", от тях израстват традиции определящи характера и насочеността на това, как хората си взаимодействат в организацията.

Устойчивото развитие на това взаимодействие се определя и разгледа не само от позиция на формалните организационни отношения, закрепени в структурата на организацията. Поражда се необходимостта да се разбере характерът на неформалните отношения, традиции, култури, които обкръжават организационната структура, трябва да се изследва и динамиката на системата, т.е. процесите произхождащи при взаимодействието на хората.

2. Управление и устойчивост на организационните процеси

2.1. Процес на комуникация в управлението

Един от най-важните управленски инструменти в ръцете на съвременния мениджър е информацията, а чрез получаването на обратни сигнали, той организира, ръководи и мотивира подчинените си. Това много зависи от способността му да предава информацията по такъв начин, че тя да бъде адекватно възприета от тези, за които е предназначена.

В процеса на комуникация информацията се предава от един субект към друг. Субекти могат да са отделните личности, групи или цели организации. В първия случай комуникациите имат междуличностен характер и се осъществяват чрез предаване на идеи, факти, мнения, възприятия, чувства и отношения от едно лице към друго с цел получаване на отговор (Асенов, Стоянова, 2012) .

Комуникацията предявява изисквания към всеки от участниците на управленското взаимодействие. Нейната ефективност изисква всяка от страните да има определени навици и умения, а също наличие на определена степен взаимно-разбиране.

Ефективната междуличностна комуникация е важна за успеха на управлението, защото: решението на много управленски задачи, се строи на непосредствено взаимодействие на хората в рамките на различни събития; междуличностна комуникация, е възможно най-добрия начин за обсъждане

и решаване на въпроси, характеризирани с неопределеност и двусмисленост.

Задълбоченото изследване на междуличностните комуникации предполага разглеждането им като процес, състоящ от етапи и стадии, което спомага за тяхното по-ефективно управление.

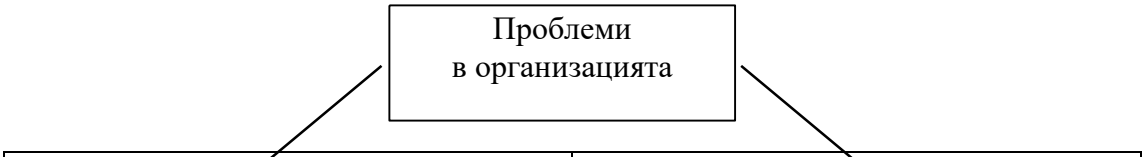
Взаимодействието по определен алгоритъм на участниците в комуникационния процес с помощта на информационните потоци, определят вида на комуникационната мрежа. В този случай се разглеждат не участниците, а комуникационните отношения между тях.

Комуникацията е организационен процес с ключова роля. Построяването на комуникационните мрежи помага да се организира комуникация по най-ефективен начин в съответствие със ситуацията. Съществуват различни управленски стилове, използването на които също има ситуационен характер. Понякога ключова роля в комуникациите играят невербалните й форми.

2.2. Процес на вземане на управленски решения

Вземането на решения, както и разгледаните по-горе комуникации, са важна част от управленската дейност. Ако комуникациите са „гръбнак“ преминаващ през всяка дейност в организацията, то вземането на решения е „център“, около който се осъществява организационният живот. Решението може да се разглежда, като продукт на управленския труд, а вземането му, като процес, водещ към появата на този продукт.

В организационното управление вземането на решения се осъществява от мениджъри на различни равнища и има достатъчно формализиран характер, тъй като решението се свързва не само с една личност, а по-често се отнася към поделение, или организация. Посочват се две равнища на решения в организацията: индивидуално и организационно *(вж. Фигура 1)*.

Решение на индивидуално ниво	***Решение на организационно ниво***
✓ Присъствие на индивидуални умения; ✓ Важен е процеса на вземане на решение като такъв; ✓ Класификация на решенията; ✓ Решението се определя от използвания индивидуален стил; ✓ Създаване и избор на алтернативи; ✓ Поемане на риска върху себе си.	✓ Създаване на съответна среда; ✓ Важно е вземане на решение към определен момент; ✓ Включване на всички управленски равнища; ✓ Има работа с неопределеност; ✓ Решението има групов характер; ✓ Управлението с групов процес; ✓ Изпълнение на решения.

Фигура. 1. Нива на вземане на решения в организацията

Вземането на решения в управлението е сложен и систематизиран процес, състоящ се от няколко етапа и стадия започващи с формулиране на проблема и завършващи с осъществяване на действия, решаващи този проблем.

Първият стадий на разгледания процес се състои в признаване на необходимостта от решение и включва в себе си следните етапи:

- признаване на проблема;
- формулиране на проблема;
- определяне на критерии за успешното решаване на проблема.

Вторият стадий се характеризира с изработването на решението и включва следните етапи:

- разработка на алтернативи;
- оценка на алтернативите;
- избор на алтернатива.

Третият стадий е същинското изпълнение на решението и включва:

- организиране изпълнението на решението;
- анализ и контрол на изпълнението на решението;
- обратна връзка и коректировка.

Всяко ново решение в управлението възниква на базата на по-рано взето решение, действията по което са завършили, отклонили са се от първоначално избрания вариант или са влезли в противоречие с промените, станали във външната среда. Отклонение на ситуацията от зададеното състояние в процеса на вземане на решение се открива от мениджъра в последствие. На практика това отклонение е разминаване между организационните цели и равнищата на достигането им. Бързината на откриване на това разминаване зависи от два фактора: способност на управленската система да прави това в режим саморегулиране, опитност и индивидуални характеристики на мениджъра. Ако се изхожда от това, че решението е организационна реакция на възникналия проблем, то етапа по изучаване на ситуацията е насочен към признаване или непризнаване на съществуващия в организацията проблем.

Става ясно, че вземането на решение играе централна роля в съвкупността от всички организационни процеси. На негова база се развиват всички останали процеси. Той може да протича по различен начин, но задължително минава през всички стадии и етапи, които са му присъщи като организационен процес.

2.3. Власт и влияние

Вземането на решение като източник на власт се проявява в степен, в която носителят на тази власт може да влияе на решението в течение на целия процес на вземането му. Затова този източник на власт не е свързан само с тези, които взимат крайното решение. Съвременната управленска прак-

тика фактически изключва вземане на решение от един човек. Почти всичките решения по един или друг начин са групови решения, тъй като в подготовката им, приемане и изпълнение участват повече от един човек.

За успехите на мениджъра говори това, как той въздейства и подтиква към работа другите. Подтикване или мотивиране на хората означава, че той влияе върху тях по определен начин.

В управленската литература способността да се оказва влияние върху поведението на хората се нарича власт. Властта може да се отнася към индивид, група и организация. Определяне на властта като организационен процес включва:

- властта – потенциал, на използвателя й, тя съществува не само тогава, когато се използва;

- между тези, които използват власт, и тези, към които тя се използва, съществува взаимозависимост;

- този, към когото се използва властта има някаква свобода на действия.

Властта може да съществува, но да не се използва. Ако работникът работи по правила, то ръководителят няма необходимост да използва към него властта си. Властта е функция на зависимост, а по-точно взаимозависимост. Колкото повече един човек зависи от другия, толкова повече власт има и единия и другия. Притежаване на власт – възможност за влияние върху удовлетворяване на потребностите.

Награждавайки подчинения, ръководителят използва това като източник на власт. В зависимост от очакваното ниво на компенсации, получавани от ръководителите под формата на благодарност, премии и т.н., подчинения полага усилия за изпълнение на разпоредбите и заповедите.

Обемът на властта зависи от нивото да доверие, което има длъжността. При това делегираната власт може по всяко време да се взема обратно. Това помага да се направи изводът, че не съществува пряка зависимост между нивото на длъжността и обекта на властта.

Изследването на властта и нейните източници в организацията са тясно свързани с лидерството. То е един от най-важните механизми за реализиране на властта в групата и може би е най-ефективен. Лидерството е способност ефективно да се използват всички източници на власт за превръщане на създаденото за другите виждане в реалност. Лидерите използват властта като средство за достигане на целите на групата или организацията. Ако лидерите достигат целта, то властта като средство се използва за побързото й достигане.

2.4. Конфликтът като организационен процес

Конфликтът често се свързва с причина, предизвикваща необходимост от управление. Конфликтът като организационен процес е сложно и динамично явление. Конфликтът може да възникне на различни равнища:

на ниво индивид, група, организация се използват съответните методи и стилове. За решаване на организационните конфликти успешно могат да се използват и структурните методи.

От гледна точка причината за конфликтната ситуация се съществуват три типа конфликти. Първият – конфликт на целите. В този случай ситуацията се характеризира с това, че участващите в нея страни по различен начин виждат състоянието на обекта в бъдеще. Съществуват много методи за премахване на такива конфликти. Вторият конфликт е предизвикан от това, че участващите страни се разминават във възгледите, идеите и мислите по решавания проблем. Премахване на такива конфликти изисква повече време, отколкото при конфликтите свързани с противоречие на целите. И накрая третият – това е чувствен конфликт, появяващ се в ситуация, когато участниците имат различни чувства и емоции, лежащи в основа на отношенията им един към друг като личности. Хората просто предизвикват един в друг раздразнение със своя стил на поведение, воденето на делата, взаимодействието. Тези конфликти се премахват най-трудно, тъй като в основата им са причините свързани с технологията на личността.

Неоспорим е фактът, че работещите в организацията хора са различни. Следователно те не възприемат по еднакъв начин ситуацията, в която се оказват. Различията във възприемането често води към това, че хората не са съгласни един с друг. Това несъгласие възниква тогава, когато ситуацията наистина има конфликтен характер. Конфликтът се определя от това, че съзнателното поведение на една от страните (личност, група или организация) встъпва в противоречие с интересите на другата страна. Мениджърът по своята роля е обикновено в центъра на всеки конфликт в организацията и е призван да ги премахва с всичките достъпни му средства. Управление на конфликта е една от най-важните функции на ръководителя. Средно ръководителите използват около 20% от своето работно време за решаване на конфликти от различен род. За да се управлява ефективно конфликтът трябва да се знае, че конфликтите са различни, протичат и възникват по различен начин, че могат да се премахнат.

3. Устойчиво развитие на процесите

Постигането на устойчиво развитие може да се реализира само съзнателно от човека, като е необходимо той да насочва протичането на процесите и явленията. Щом като този процес се управлява съзнателно от хората и създадените от тях организации, основното и определящото е да има консенсус между тях, във връзка с очакваните резултати и начините за тяхното постигане. При наличието на противоречия, конфликти е немислимо да се говори за постигането на каквато и да е устойчивост.

Противопоставянето между хората и природата, в резултат на което настъпват необратими последици за околната среда и за здравето на хората, сблъсъкът между отделните слоеве на населението или на отделни нации и

обособяването на бедни и богати, което неминуемо води до конфликти и други, показва неустойчивото развитие на планетата. Знаейки, че неустойчивостта, независимо къде се проявява (в биологична, механична, обществена и друга система), влияе неблагоприятно върху цялостното развитие на системата, а крайните резултати са негативни. Обратното, когато има съгласуваност, балансираност между отделните елементи, изграждащи дадена система, тогава положителният ефект ще бъде най-голям.

При изследване устойчивостта на дадена система (организация) е необходимо:

а) да се определят елементите, които изграждат съответната система и взаимовръзките между тях;

б) да се определят и изследват факторите, които съдействат за постигане на устойчивост в дадената система, както и тези, които водят до нарушаване на устойчивостта;

в) да се уточнят критериите за устойчивост;

г) да се изгради методика за оценка на устойчивостта на системата;

д) да се знаят ограничителните условия, които ще регламентират границите на протичане на процесите (явленията);

е) да се изследват връзките между устойчивост-вариантност, устойчивост-равновесие и т.н.

Много важен е въпросът, който възниква, а именно: Може ли човекът, чрез своята разумна дейност да съдейства и да въздейства за постигането на устойчивост в конкретни системи и процеси? Отговорът е положителен, но важното тук е да се знае и изследва характерът на системата. Нещо повече, човек може да управлява тези процеси, тъй като всяка създадена от човека и от природата система се управлява. Самото управление обаче зависи и се конкретизира според системата.

4. Заключение

В заключение следва да се отбележи, че в настоящата динамична бизнес среда все повече внимание се отделя на необходимостта от балансиране между икономическите цели на фирмите със социалните цели на обществото. Тази тенденция отразява съвременните схващания, че мениджърът в бизнес организацията трябва да разглежда своята дейност през призмата на обществената полезност и устойчивото развитие. Подобна позиция е резултат от отношението към ролята на мениджмънта и социалните резултати от функционирането на организациите, явяващи се активен участник при разрешаване на различни социални проблеми, с които обществото не може само да се справи (Стоянова, 2010).

Във връзка с това, за да функционира ефективно всяка организация трябва да поддържа устойчивост по отношение на въздействието си с външната среда. Процесите, протичащи в нея отразяват динамиката на организационната система. В същото време тези организационни процеси трябва

да се управляват ефективно, за да се осигури достигане на организационните цели, да се определи ролята и мястото на всеки отделен човек в организацията от гледна точка удовлетворяване на индивидуалните му цели и по този начина да се постигне устойчивост на системата.

Използвани източници:

Асенов, А., Стоянова, С. (2012). *Организационен мениджмънт.* Фабер, Велико Търново, с. 186.

Стоянова, С. (2010). Социална отговорност на мениджъра в системите за управление. *III International science conference „Knowledge society“, IV International science conference for young researchers „Technical science and industrial management“*, KSI Transactions on Knowledge Society, Volume 2, Sofia, с. 79-81.